

**Республиканское электронное информационное издание „Педагоги Якутии“
Конкурс „Лучшая методическая разработка“**

**Технологическая карта урока по родному языку
по теме „Аат тыл үөскээһинэ“ (4 класс)**

**Подготовила:
Пахомова Мария Павловна,
учитель начальных классов
МБОУ „Амгино-Нахаринская СОШ им.П.И.Яковлева“**

Предмет: Саха тыла

Кылааһа: 4

Урук тиэмэтэ: Аат тыл үөскээһинэ

Урук тиибэ: саңаны үөрэтии

Үөрэх кинигэтэ: „Саха тыла. 4 кылаас“ Л.В.Захарова, С.А.Баснаева, С.Е.Потапова, Н.С.Олесова, Дь., Бичик, 2018.

Сыала- соруга:

- -һыт, -чаан, -чык сыһыарыылар көмөлөрүнэн аат тыллары үөскэтэргэ үөрэнии. Идэни көрдөрөр, кыччатар сыһыарыылары таба суруйарга үөрэнии. Аат тылы састаабынан ырытарга үөрэнии.
- Толкуйдуур, ырытар сатабыллары сайыннарыы.
- Бэйэ-бэйэни кытта биир санаанан үлэлири тэрийии. Бэйэ-бэйэҕэ убаастабыллаахтык сыһыаннаһары иитии, өйдөтүү.

Урук хаамыыта	Ньыма, көрүң	Учуутал үлэтэ	Үөрэнээччи үлэтэ (тугу оңороллоро)
Тэрээһин, сыал туруорунуу, соругу быһаарыы	<i>Тылынан үлэ</i>	Э5эрдэлээһин, турукка киллэрии. <i>(О5оло алгыстарын аа5аллар).</i> - Дорооболорун, олорун. <i>Дуоска5а суруллан турар:</i> <i>Бала5ан ыйын 18 күнэ</i> <i>Кылааска үлэ</i> <i>- һыт</i> <i>- чаан</i> <i>- чык</i>	Чуораан тыһаһата, саха тылын уруога са5аланна. О5олор уруогу алгыһынан са5алыылар. О5олор эппиэттииллэр.

		<ul style="list-style-type: none"> - Оболор, көрүң эрэ, туохтар суруллубуттары? - Ханнык саңа чааска көмөлөһөр сыһарыылары? - Саамай сөп, маладыастар! - Бүгүңнү уруокка тугу билэн барыахтаах эбиппитий? 	<p>Сыһарыылар.</p> <p>Аат тылга көмөлөһөр сыһарыылар.</p> <p>-һыт, -чаан, -чык сыһарыылар</p> <p>көмөлөрүнэн аат тыллары үөскэтэргэ үөрэниэхтээхпит.</p>
Көбүлээһин	<i>Кэпсэтии, тылынан үлэ</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Билигин сыапчааны туһанан аат тыллары толкуйдуубут. Янаттан сабалыыбыт. Яна биир ханнык баһарар аат тылы этэр, онтон салгыы бүтэһик буукубатыттан тахсар аат тыллары толкуйдаан этэн иһиэхтээххит. - Чэ, саһалаатыбыт. - Маладыастар! 	<p>Оболор тыллары толкуйдаан этэн иһэллэр.</p> <p>Холобура: ынах, хомурдуос....</p>
Саңа тиэмэни быһаарыы	<i>Истии, кэпсэтии, суругунан үлэ</i>	<p>Тэтэрээккитин аһын, бүгүңнү чыыһыланы суруйуң</p> <p>1) Көрөн дыктаан</p>	<p>Оболор тэтэрээттэригэр суруйаллар.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Оболор, дуосканы көрөбүт, көрөн дыктаан суруйабыт. - 6-лыы сөкүүндэ көрөллөр, суруйаллар. <p><i>Энэм А5а дойду сэриитин кыттыылаа5а.</i></p> <p><i>Музей нэһилиэк историятын көрдөрөр.</i></p> <p><i>Федор Лобанов Покровка5а төрөөбүтэ.</i></p> <p><i>Устин Тимофеев – Таңха5а ололорбут баай.</i></p> <p><i>Петр Яковлев Армия күнүгэр төрөөбүтэ.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Тэтэрээпитин атастаһабыт, сыыһабытын бэрэбиэркэлиибит. Ким хас сыыһалаа5ый? 1 сыыһалаахтар? 2 сыыһалаахтар?... - Аныгыскыга бол5омтолоохтук аа5ан суруйарга кыһаллыахтаахпыт. 	<p>Этиини истэригэр харахтарынан бол5ойон аа5аллар, онтон суруйаллар.</p> <p>Тэтэрээттэрин атастаһаллар, дуосканы көрөн сыыһалары бэрэбиэркэлэлииллэр, көннөрөллэр.</p>
--	--	--	---

		<p>2) Кинигэлэрбитин астыбыт с. 28, быраабыланы көрөбүт, аа5абыт.</p> <p>-һыт, -чаан, -чык сыһыарыылар тугу көрдөрөр сыһыарыыларый? Ким билэрий?</p> <p>-Маладыастар!!!</p> <p>3) Эрчилли 2 көрөбүт, сорууда5ы аа5абыт. Бу эрчиллини устно оңоробут. Бастакы этиини Тимофей аа5ар, идэни көрдөрөр уонна кыччаттар сыһыарыылаах тыллары булан этэбит.</p> <p>4) Словарнай үлэ (карточкалар наадалар, дуоска5а ыйыыбын):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чыычаахсыт – <i>ястреб</i> • Кырынаас - <i>горностай</i>(атыннык ааттыыллар: бэлиэлээх, дыламан, дьэлэңи, үйэн). 	<p>Кинигэлэрин аһаллар, быраабыланы аа5аллар.</p> <p>О5олор эппиэттииллэр:</p> <p>- һыт – идэни көрдөрөр сыһыарыы.</p> <p>-чаан, -чык–кыччаттар, атаахтатар сыһыарыылар.</p> <p>- О5олор сорууда5ы аа5аллар. (Уочаратынан 11 о5о аа5аллар, булаллар).</p> <p>О5олор тиэкистэн билбэт тылларын буланнар быһаараллар. Тыллар суолталарын билэллэр, тылларын саппааһын байыталлар.</p>
--	--	---	---

		<p>Тоҗо бэлиэлээх дииллэрий?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Омурҗан – окко сьлдьян аһьыр уонна сьнньанар кэм, тохтобул. <p>- Тыллар суолталарын биллибит, тылбыт саппааһын байыттыбыт.</p>	
Сьнньалаң	<i>Бары бииргэ хамсаныы</i>	- Билигин сьнньаныаҗың (физминутка).	Оболор бары бииргэ туран хамсаналлар, эттэрин-сииннэрин уһугуннараллар.
Чиңэтии	<i>Суругунан үлэ (карточкалар)</i>	- Көрүң эрэ, оболор! Мин эһиэхэ карточка түңэтэбин. Пааранан үлэлиигит.	Бэйэлэрэ үлэлииллэр.
		- Карточкаҗа тыллар суруллубуттар, ол тылларга сыһьарыыны эбэңцит атын тылы таһаарыахтааххыт. Оһох, балык, от, кус, оҗо, сурук, таба, дьйэ, тылбаас, хос, маңан, көмүс, туораах, сибэки, тугут.	
		- Чэ, эрэ бэрэбиэркэлиэххэйиң!	Баҗалаах оҗо ааҗар, атыттар

		<p>Ким аа5ый? Кимиэхэ атын тыл баарый?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Маладыастар! - Идэни көрдөрөр 3 тылы нууччалыы - <p>английскайдыытылбаастаан эрэ:</p> <p>Балыксыт – рыбак - fisherman (фишермэн)</p> <p>Дьизэһит – домохозяйка –housewife(ьаусуайф)</p> <p>Тылбаасчыт – переводчик –translator (транслейтэ)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оболор, тыл аһа5ас дор5оонугар дьүөрэлэһэн сыһыарыыларбыт уларыяаллар эбит. Өйдөөн көрдүгүт дуу? -һыт (һут, һут, сыт, сут,чут, дьут); - чаан (каан, чээн). - Саңа строкаттан суруйуо5уң 	<p>бэрэбиэркэлииллэр.</p> <p>Тылбаастыылар, бэрэбиэркэлииллэр.</p>
--	--	---	--

		<p>маннык этиини:</p> <p>Куобахчаан тыа устун сүүрэн испит.</p> <p>Бу этиини саңа чааһынан, этии чилиэнинэн ырытың.</p> <p>- Ким дуоскаҕа үлэлиэн баҕарарый? Чэ, таҕыс.</p> <p>Бары тэңнэ бэрэбиэркэлиэҕиң.</p> <p>- Маладьыастар! Сыһһалаах буоллаххытына көннөрүң. Тугу ыарырҕаттыгыт?</p>	<p>Этиини суруйаллар, ырыталлар.</p> <p>Биир оҕо дуоскаҕа үлэлиир.</p> <p>Бэрэбиэркэлиллэр, көннөрөллөр.</p>
Түмүк, бэйэ дьарыгын сыаналааһын	<i>Кэпсэтии, бэлиэтээһин</i>	<p>- Чэ, эрэ оболор уруокка тугу саңаны биллибитий, хатылаатыбытыт?</p> <p>- Поляҕа сыанабыл бэлиэтинурһуйдуубут, бэйэбит үлэбитин сыаналыыбыт.</p>	<p>Оболор санааларын биир биир этэллэр.</p> <p>Үлэлэрин сыаналаналлар.</p>
Дьиэҕэ үлэ	<i>Тылынан быһаарыы</i>	<p>- Дьиэҕэ үлэ с. 29 эрчиллии 3. Эрчиллиини сорудаҕынан толоробут, сурунуң.</p>	<p>Дьиэҕэ үлэлэрин дневникка суруналлар.</p>

		- Бүгүн уруокка актыбынайдык кыттыбыккытыгар махтанабын, билиигит чиң буоллуң.	
--	--	--	--

Туһаныллыбыт литеретура:

1. Энциклопедия „Я познаю мир. Природа“ – М., астрель, 2002.
2. „Большая энциклопедия. Природа“. – М., ЭКСМО, 2014.
3. „Ойуур оскуолата“ С.Дегтярева, В.Бупцев, Г.Иванова-Айтыына, Дь., Бичик, 2018.
4. „Биология терминнэрин нууччалыы-сахалыы тылдыта“, Г.С.Угарова, 2007.
5. „Саха тылын быһаарыылаах кылгас тылдыта“, Дь., Бичик. 1994.
6. „Саха тыла. 4 кылаас“ Л.В.Захарова, С.А.Баснаева, С.Е.Потапова, Н.С.Олесова, Дь., Бичик, 2018.